

DOI: <https://doi.org/10.31318/978-966-7357-70-2-117>

Наталя Пархоменко

*магістр I року навчання кафедри оперного співу
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.*

*Науковий керівник: Касьянова Олена Василівна,
кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри оперної підготовки та музичної режисури
Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
(Київ, Україна)*

Natalia Parkhomenko

*1st year master's student
of the Department of Opera Singing of the
Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music*

*Scientific supervisor: Kasianova Olena Vasylivna,
Candidate of Art History, Professor, Honored Artist of Ukraine,
Professor of the Department of Opera Training and Music Direction of the
Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine)*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7338-962>

© Пархоменко Н., 2025.

МИСТЕЦЬКИЙ ДОРОБОК СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ У КАМЕРНОМУ ВИКОНАВСТВІ

Анотація. Досліджено мистецький доробок Соломії Крушельницької у камерно-вокальному жанрі. Проаналізовано особливості її інтерпретацій романсів та народних пісень українських і зарубіжних композиторів, визначено її внесок у розвиток камерного виконавства та формування національної вокальної традиції. Окреслено унікальність її виконавського стилю, побудованого на поєднанні глибинного аналізу літературного тексту та музичної драматургії. Підкреслено значення камерного доробку співачки як еталону вокального мистецтва ХХ століття, що продовжує надихати сучасних виконавців.

Ключові слова: Соломія Крушельницька, камерно-вокальний жанр, українська вокальна школа, романс, інтерпретація.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток камерного вокального жанру в Україні та Західній Європі впливає на сучасну культуру музикування, створює нові умови для реалізації творчого потенціалу молодих співаків. Камерне виконавство має особливу специфіку та різновид технік, не притаманних оперному жанру. Однією з перших та найвидатніших представниць камерного жанру в Україні є всесвітньо відома оперна дівка Соломія Крушельницька.

Залишивши оперну сцену, співачка майстерно опанувала камерний жанр і залишила по собі вагомий доробок, який і донині надихає юних митців звертатися до цього різновиду вокального мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про доробок співачки у камерно-вокальному жанрі відомо здебільшого з оглядових джерел, спогадів та листувань, упорядкованих М. Головащенко [4,5,6,7]. Характер виконавської майстерності Соломії Крушельницької камерних творів окреслили у своїх дослідженнях І. Дубровіна [1], І. Комаревич [2,3]. Ці джерела надають змогу проаналізувати специфіку виконавської майстерності співачки у камерному жанрі.

Мета дослідження – визначити творчий підхід та індивідуальний стиль С. Крушельницької в інтерпретації камерно-вокальних творів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Камерно-вокальний жанр відіграв значну роль у розвитку та становленні Соломії Крушельницької як визначної особистості у виконавському мистецтві. З дитинства вона мала потяг до характерних творів, притаманних цьому жанру, зокрема народних пісень. Під час навчання у Львівській консерваторії співачка славилася своїм виконанням романсів М. Лисенка на слова видатного українського поета Т. Г. Шевченка і вважалася однією з кращих їх інтерпретаторок. Її внесок в українську камерно-вокальну творчість неоціненний. Прима мала честь бути першою виконавицею романсів М. Лисенка, Я. Лопатинського, Д. Січинського та інших видатних українських композиторів. У репертуарі С. Крушельницької були й камерно-вокальні твори зарубіжних композиторів: романси, народні пісні різних країн світу, концертні арії барокової та класичної епохи тощо. Співачка активно гастролювала з концертами різними регіонами світу, найвизначніші її гастролі відбулися в Південній Америці. Не покидала оперна дівка камерно-вокальний жанр аж до останніх днів. Уже будучи професоркою у Львівській музичній академії, вона продовжувала виходити на концертну сцену.

Для Соломії Крушельницької цей жанр був не тільки можливістю відчутти, інтерпретувати та блискуче виконати твір малої форми з внутрішньою

завершеною драматургією, але й полем для її гуманістичної соціальної діяльності, адже співачка часто-густо брала участь у благодійних концертах.

Унікальність виконавського успіху оперної примадонни у камерно-вокальному жанрі полягала в її умінні інтерпретувати твір згідно з його поетичним контентом. Співачка проводила глибинний аналіз літературного тексту, співставляла із музичним полотном та пропускала зміст твору крізь власне емоційно-психологічне сприйняття, створюючи виконавські афекти. Вона неодноразово наголошувала на важливості дотримання цілісного образу героїні в його візуальному вираженні (костюми, сукні, зачіски) та найбільш важливому глибинному психологічному прояві через технічні нюанси виконання. Працюючи над кожним романсом, С. Крушельницька проводила ґрунтовну аналітичну роботу як під час розбору партії-ролі, так і під час її психоемоційного втілення. Такий підхід вирізняв її серед інших виконавців камерно-вокального жанру та сприяв долученню її імені до скарбниці музичного мистецтва ХХ століття.

Висновок. Доробок С. Крушельницької у камерно-вокальному жанрі й досі є одним із кращих зразкових прикладів вокального виконавства, який здійснює вагомий вплив на молодих співаків та студентів музичних академій. Найкращі її виконання збережені на платівках, відцифровані у мережі інтернет та є досконалим мистецьким посібником для творчої молоді.

Список використаних джерел

1. Дубровіна, І., 2022. Соломія Крушельницька як феномен світового та вітчизняного вокального мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 53,1, сс. 106-112.
2. Комаревич, І., 2016. Психологічні та соціоісторичні компоненти музично-сценічної життєтворчості Соломії Крушельницької : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства/ львівська національна музична академія ім. М.В. Лисенка. Львів. С16.
3. Комаревич, І., 2013. Камерно-вокальний репертуар Соломії Крушельницької в культурному контексті свого часу. *Науковий збірник Львівської національної музичної академії і М.В. Лисенка*, 27: *Камерно-вокальна творчість в історичній ретроспективі. Серія: Виконавське мистецтво*, сс. 143-148.
4. Крушельницька, С., 1979. Лист до М. Павлика від 4 квітня 1894 року. У кн.: Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування: у 2 ч. / упоряд., вступ. Ст. Та приміт. М.І. Головащенко. Київ : Музична Україна, 2, с. 218.

5. Крушельницька, С., 1979. Лист до М. Павлика від 10 березня 1894 року. *Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування: у 2 ч. / упоряд. вступ. ст. та приміт. М.І. Головащенко. Київ : Музична Україна, 2, с. 187.*

6. Крушельницька, С., 1979. Мила несподіванка. У кн.: *Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування: у 2 ч. / упоряд., вступ. ст. та приміт. М.І. Головащенко. Київ : Музична Україна, 2, сс. 16–17.*

7. Крушельницька-Охримович, О., 1978. Все, що залишилося в пам'яті про Соломію. У кн.: *Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування: у 2 ч. / упоряд., вступ. Ст. Та приміт. М.І. Головащенко. Київ : Музична Україна, 1. Сс. 46–69.*

Solomiia Krushelnytska's Artistic Legacy in Chamber Performance

Abstract. *The artistic work of Solomiia Krushelnytska in the chamber-vocal genre is studied. The peculiarities of her interpretations of romances and folk songs by Ukrainian and foreign composers are analyzed, her contribution to the development of chamber performance and the formation of the national vocal tradition is determined.. The uniqueness of her performance style, built on a combination of in-depth analysis of the literary text and musical dramaturgy, is outlined. The importance of the singer's chamber work as a standard of vocal art of the 20th century, which continues to inspire modern performers, is emphasized.*

Keywords: *Solomiia Krushelnytska, chamber vocal genre, Ukrainian vocal school, romance, interpretation.*